

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	2Cdo/93/2022
Identifikačné číslo spisu:	4111226247
Dátum vydania rozhodnutia:	24.08.2023
Meno a priezvisko:	JUDr. Mária Trubanová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2023:4111226247.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu CADIS, s. r. o., Biskupická 18, Bratislava, IČO: 35 682 639, zast. advokátom Mgr. Richardom Trusinom, Háľkova 1, Bratislava, proti žalovanému I. Y., narodenému Q., M., zast. ALTER IURIS, s. r. o., Tolstého 9, Bratislava, IČO: 36 708 771, o poskytnutie ochrany majetkových práv zo zamestnaneckého diela, vedenom na Okresnom súde Nitra pod sp. zn. 12C/176/2011, o dovolaní žalovaného proti uzneseniu Krajského súdu v Nitre z 15. decembra 2021 sp. zn. 25Co/23/2021, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a .

Žalobca má voči žalovanému nárok na náhradu trov dovolacieho konania v plnom rozsahu.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Nitra (ďalej ako „okresný súd“ alebo „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 30. septembra 2020 č. k. 12C/176/2011-2162 žalobu zamietol a žalovanému priznal náhradu trov konania v plnej výške voči žalobcovi s tým, že o výške tejto náhrady bude rozhodnuté samostatným uznesením.

1.1. Svoje rozhodnutie okresný súd právne zdôvodnil ustanovením § 137 Civilného sporového poriadku č. 160/2015 Z. z. (ďalej len „CSP“). Pričom uviedol, že podmienkou určovacej žaloby je, aby mal žalobca na takomto určení naliehavý právny záujem, ktorý musí preukázať, ibaže by právny záujem vyplýval z osobitného predpisu. V prejednávanej veci je osobitným predpisom autorský zákon č. 185/2015 Z. z. účinný od 01. januára 2016 (predtým autorský zákon č. 618/2003 Z. z., autorský zákon č. 383/1997 Z. z.), ktorý uvádza určovacie žaloby vo veciach autorského práva, pri ktorých žalobca nemusí preukazovať naliehavý právny záujem, ten vyplýva priamo z autorského zákona, ako osobitného predpisu. V prejednávanej veci tomu tak nie je, keďže žalobca sa domáha určenia, že je vlastníkom majetkových práv k dielu, preto musel preukázať naliehavý právny záujem na podanej žalobe.

1.2. Súd prvej inštancie uviedol, že žalobca v zásade nemá naliehavý právny záujem na určení, či tu právo je alebo nie je, ak už došlo k porušeniu práva, kedy ochranu už porušeného práva môže dosiahnuť žalobou na plnenie. Uviedol, že ak by žalobe vyhovel, a rozhodol o určení majetkových práv k počítačovému programu EDO View v prospech žalobcu, nevyriešil by sa tým úplne obsah spornosti právneho vzťahu, pretože by bol daný nárok žalobcu voči žalovanému, napr. o náhradu škody, teda vznikol by tak predpoklad podania určovacej žaloby. Mal za to, že žalobca nepreukázal naliehavý právny

záujem na podanej žalobe, pretože ten musí úplne vyriešiť obsah spornosti, čo neplatí na predmetnú vec. Žalobca má iné právne nástroje, akými sú napr. žaloba na peňažné plnenie, náhrada nemajetkovej ujmy, náhrada škody, primerané zadostučinenie, žaloba na odstránenie rušivého protiprávneho konania, určenie autorstva, požadovanie zákazu ohrozenia svojho práva, zákaz neoprávneného zásahu do svojho práva, odstránenie následkov zásahu do práva, atď. S poukazom na uvedené skutočnosti a ustanovenie § 137 CSP žalobu zamietol pre nepreukázanie naliehavého právneho záujmu žalobcu, pričom meritom veci sa nezaoberal. Z rovnakých dôvodov zamietol aj návrhy žalobcu na doplnenie dokazovania dvoma znaleckými posudkami, jeden z oblasti písomznanectva, druhý z oblasti softvéru počítačových programov, výsluch žalovaného a výsluch svedka F. N., pretože ani vykonanie týchto dôkazov by neprinieslo zmenu pri posudzovaní a preukazovaní otázky naliehavého právneho záujmu. O trovách konania súd prvej inštancie rozhodol podľa § 255 ods. 1 CSP.

2. Krajský súd v Nitre (ďalej aj ako „odvolací súd“ alebo „krajský súd“) na odvolanie žalobcu uznesením z 15. decembra 2021 č. k. 25Co/23/2021-2294 napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

2.1. Odvolací súd dospel k záveru, že odvolanie žalobcu je dôvodné, pretože posudzujúc predmetnú vec v zmysle § 137 písm. c) CSP dospel k záveru, že pokiaľ súd prvej inštancie zamietol žalobu dôvodiac nedostatkom naliehavého právneho záujmu žalobcu na požadovanom určení, bolo jeho rozhodnutie nesprávne, založené na nesprávnom právnom posúdení veci. Skutkové okolnosti, podľa ktorých žalovaný bol v čase vytvorenia diela zamestnancom žalobcu, dostatočne osvedčujú naliehavý právny záujem na určení, že žalobca je vlastníkom majetkových práv k predmetnému počítačovému programu. Je totiž nesporné, že žalovaný autor v minulosti s predmetným softvérom nakladal, keď uzatvoril licenčnú zmluvu so spoločnosťou GSoft-Consulting, spol. s r. o., predmetom ktorej bolo udelenie licencie na predaj programu EDO Wiev. Keďže zánikom uvedenej spoločnosti prešli oprávnenia z licenčnej zmluvy späť na žalovaného autora uvedená skutočnosť odôvodňuje stav právnej neistoty žalobcu, že žalovaný v budúcnosti opätovne zasiahne do práva žalobcu predmetný počítačový program používať ako zamestnanecké dielo.

2.2. Odvolací súd sa nestotožnil s právnym záverom súdu prvej inštancie, podľa ktorého žalobca nepreukázal naliehavý právny záujem na požadovanom určení, pretože ten úplne nevyrieši obsah spornosti právneho vzťahu a žalobca má iné právne nástroje. Je totiž potrebné si uvedomiť, že žalobca netvrdil, že je autorom sporného počítačového programu, ktorým mal byť žalovaný. Preto cieľom podanej žaloby nebol nárok na ochranu autorského práva žalobcu, ale o určení, že žalobca je oprávnený program používať. Pokiaľ žalobca tvrdí, že v danej veci ide o zamestnanecké dielo a hoci žalovaný uvedené tvrdenie popiera, sám sa doposiaľ ochrany svojho autorského práva nedomáhal, je namieste záver, podľa ktorého je postavenie strán sporu naďalej neisté a odstránenie tejto neistoty možno dosiahnuť rozhodnutím o požadovanom určovanom návrhu. Takéto rozhodnutie vytvorí právny rámec, ktorý eliminuje budúce spory účastníkov konania týkajúce sa práva používať predmetný počítačový program.

3. Proti uzneseniu odvolacieho súdu podal žalovaný (ďalej len „dovolateľ“) dovolanie, ktorého prípustnosť odvodil z § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. a) a c) CSP.

3.1. Dovolateľ k dovolaciemu dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP uviedol, že rozhodnutie odvolacieho súdu je podľa neho arbitrárne, nepreskúmateľné a nedostatočne odôvodnené. Žalovaný má za to, že odvolací súd sa v uznesení zmätočne vyjadruje k právnej otázke, či je počítačový program Edo-View zamestnaneckým dielom, čo spôsobuje právnu neistotu žalovaného ohľadom toho, či bude súd prvej inštancie opätovne posudzovať otázku, či v prípade počítačového programu Edo-View ide o zamestnanecké dielo alebo bude postupovať v zmysle záverov odvolacieho súdu. Odvolací súd by tak v uznesení v konečnom dôsledku zodpovedal aj otázku existencie majetkových práv žalobcu k počítačovému programu Edo-View, čím by odvolací súd de facto meritórne vyčerpал celý predmet súdneho konania.

3.2. Odvolací súd v citovanej vete uznesenia používa dokonavý vid „opätovne zasiahne do práva žalobcu predmetný počítačový program používať ako zamestnanecké dielo“, z čoho je možné vyvodíť záver, že odvolací súd v uznesení konštatuje, že počítačový program Edo-View je zamestnaneckým dielom. V citovanej časti uznesenia odvolacieho súdu nie je uvedené, že by ňou len odvolací súd citoval tvrdenia žalobcu. Citovaná veta uznesenia odvolacieho súdu tak vyvoláva u žalovaného dôvodné obavy, že odvolací súd konečným spôsobom vyriešil hmotnoprávnu otázku, ktorá je predmetom tohto sporu, a to

tak, že považuje počítačový program Edo-View za zamestnanecké dielo. Súd prvej inšancie je pritom viazaný právnym názorom odvolacieho súdu v zrušujúcom rozhodnutí. Žalovaný má za to, že sa tak dokazovanie na súde prvej inšancie po zrušení rozsudku a vrátení veci na ďalšie súdne konanie, obsahovo a rozsahovo zúžilo. Rozhodnutím odvolacieho súdu došlo k porušeniu princípu dvojinštančnosti súdneho konania a žalovanému bola odňatá možnosť konať pred súdom.

3.3. Žalovaný sa domnieva, že odvolací súd v uznesení posudzoval hmotnoprávnu otázku, vo vzťahu ku ktorej nebolo vykonané dokazovanie na súde prvej inšancie. Odvolací súd je viazaný vykonaným dokazovaním na súde prvej inšancie. Nakoľko žaloba žalobcu bola zamietnutá z dôvodu nedostatku naliehavého právneho záujmu žalobcu, súd prvej inšancie sa ďalšími dôvodmi žaloby nezaoberal a nevykonával dokazovanie za účelom zistenia, či v prípade počítačového programu Edo-View išlo o zamestnanecké dielo. Túto skutočnosť odvolací súd opomenul, čím porušil procesné ustanovenia o dokazovaní v civilnom sporovom konaní. Nakoľko podľa názoru žalovaného, z uznesenia odvolacieho súdu je možné vyvodiť právny záver, že počítačový program Edo-View je zamestnaneckým dielom, pričom súd prvej inšancie je povinný postupovať v intenciách zrušujúceho rozhodnutia odvolacieho súdu, tak žalovanému bola odňatá možnosť k uvedenému sa vyjadriť, predložiť ďalšie dôkazy vyvracajúce tvrdenia, že počítačový program Edo-View je zamestnaneckým dielom, ako aj právo podať opravný prostriedok (za okolnosti, že dovolanie žalovaného bude vyhodnotené dovolacím súdom ako neprípustné).

3.4. Žalovaný opakovane zdôraznil, že odvolací súd v odôvodnení uznesenia sformuloval právny názor, že počítačový program Edo-View je zamestnaneckým dielom. Podľa žalovaného odvolací súd postupoval v rozpore so zásadou dvojinštančnosti konania, keď posudzoval otázku, ktorou sa súd prvej inšancie vôbec nezaoberal a nevykonával za účelom jej posúdenia dokazovanie, a ktorá ani nebola predmetom odvolania a teda riešil otázku nad rámec podaného odvolania.

3.5. Prípustnosť dovolania voči uzneseniu odvolacieho súdu v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) a c) CSP je daná tým, že odvolací súd rozhodol o meritornej otázke, ktorú posúdil súd prvej inšancie inak, pričom odvolací súd zmenil v zrušujúcom rozhodnutí rozhodnutie súdu prvej inšancie o absencii naliehavého právneho záujmu. Zo strany odvolacieho súdu došlo v rámci kasačného rozhodnutia k zmene rozhodnutia súdu prvej inšancie, pričom máme za to, že odvolací súd sa jednak odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, a tiež, že právna otázka (určenie, či má žalobca naliehavý právny záujem na určení v tomto konaní) bola dovolacím súdom doposiaľ rozhodovaná odlišne.

3.6. S poukazom na rozhodovaciu prax 3Cdo/112/2004, ZSP 78/2006, má žalovaný za to, že sa odvolací súd v právnej otázke posúdenia existencie, ako aj preukazovania naliehavého právneho záujmu žalobcu na určení v tomto konaní, odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, pričom žalovaný má za to, že právna otázka absencie naliehavého právneho záujmu s ohľadom na vyššie uvedené súdne rozhodnutia bola doposiaľ dovolacím súdom posudzovaná odlišne, ako ju posúdil odvolací súd. Odvolací súd sa vôbec nezaoberal argumentmi žalobcu (jedinými v konaní) založenými na tom, že k porušeniu údajných práv žalobcu zo strany žalovaného už malo dôjsť, a namiesto toho si podané odvolanie založil na skutkovo odlišných dôvodoch.

3.7. Žalovaný má za to, že žalobca v rámci podaného odvolania a ani v rámci konania pred súdom prvej inšancie nepreukázal naliehavosť svojho údajného právneho záujmu, nakoľko pokiaľ už malo dôjsť k porušeniu jeho práva (uzatvorením Licenčnej zmluvy č. X/XXXX-. z 22. marca 2006 medzi žalovaným ako poskytovateľom licencie a spoločnosťou GSoft-Consulting, spol. s r. o. ako nadobúdateľom licencie, na používanie počítačového programu Edo-View), tak má žalobca k dispozícii iný spôsob ochrany tvrdeného práva, a to napríklad prostredníctvom žaloby na splnenie povinnosti. Žalovaný má taktiež za to, že tvrdené právo žalobcu už nie je v štádiu neistoty alebo ohrozenia, nakoľko už podľa tvrdení žalobcu reálne došlo k jeho porušeniu.

3.8. Dovolateľ navrhol, aby dovolací súd zmenil uznesenie odvolacieho súdu a vydal rozsudok, ktorým mení napadnuté uznesenie krajského súdu a napadnutý rozsudok okresného súdu potvrdzuje v celom rozsahu, a žalovanému priznal nárok na náhradu trov dovolacieho konania v celom rozsahu. Ak by dovolací súd rozhodnutie krajského súdu nezmenil navrhol rozhodnutie odvolacieho súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie a priznať mu nárok na náhradu trov dovolacieho konania v celom rozsahu. Dovolateľ navrhol aj odklad právoplatnosti napadnutého rozhodnutia okresného aj krajského súdu v zmysle § 444 ods. 2 CSP s jeho odôvodnením.

4. Žalobca v písomnom vyjadrení k dovolaniu uviedol, že dovolanie je neprípustné. Navrhol dovolanie

zamietnuť a priznať žalobcovi trovy dovolacieho konania v plnom rozsahu.

5. Najvyšší súd nezistil splnenie podmienok pre odklad právoplatnosti (dovolanie) napadnutého rozhodnutia v zmysle ustanovenia § 444 ods. 2 CSP a v súlade s ustálenou praxou dovolacieho súdu o tom nevydal samostatné rozhodnutie (napr. sp. zn. 4Cdo/144/2019, 4Cdo/108/2019, 9Cdo/126/2020, 2Cdo/91/2021, ktoré prešlo aj testom ústavnosti IV. ÚS 578/2022).

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, v neprospech ktorej bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpená advokátom (§ 429 ods. 1 CSP), skúmal, či sú splnené aj ďalšie podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti, pričom zistil, že dovolanie nie je prípustné.

7. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného sporového konania osobitné postavenie. Dovolanie nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný (procesnými stranami ani samotným dovolacím súdom) ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu (viď napríklad rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1Cdo/113/2012, 2Cdo/132/2013, 3Cdo/18/2013, 4Cdo/280/2013, 5Cdo/275/2013, 6Cdo/107/2012 a 7Cdo/92/2012, ktoré sú aktuálne aj za súčasnej procesnoprávnej úpravy).

8. Najvyšší súd opakovane vyslovil názor, že právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na príslušnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšej inštancie, sa v civilnom sporovom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania (por. rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1Cdo/6/2014, 3Cdo/357/2015, 4Cdo/1176/2015, 5Cdo/255/2014, 8Cdo/400/2015).

9. Otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu (pozri rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 3Cdo/209/2015, 3Cdo/36/2016, 5Cdo/264/2014, 1Cdo/334/2013). Právnu úpravu dovolania a dovolacieho konania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých sa môže táto výnimka uplatniť, nemožno v žiadnom prípade interpretovať rozširujúco; namiesto je tu skôr reštriktívny výklad (por. rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1Cdo/348/2013, 3Cdo/319/2013, 3Cdo/357/2016, 3ECdo/154/2013, 3Cdo/208/2014).

10. Naznačenej mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. Z ustanovenia § 419 CSP vyplýva, že proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú špecifikované v ustanoveniach § 420 CSP (prípustnosť dovolania pre vady zmätočnosti) a § 421 CSP (prípustnosť dovolania pre riešenie právnej otázky). Právna úprava dovolacieho konania obsiahnutá v CSP dôsledne odlišuje prípustnosť a dôvodnosť dovolania.

11. Dovolanie dovolateľa v časti, ktorou uplatňoval dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) CSP, keď namietal vady zmätočnosti rozhodnutia odvolacieho rozhodnutia, nie je prípustné, pretože v zmysle § 420 CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej, alebo ktorým sa konanie končí, ak v konaní došlo k niektorej z procesných väd zmätočnosti, ktoré sú vymenované v ustanoveniach § 420 písm. a) až f) CSP.

11.1. Prípustným predmetom dovolania z hľadiska dovolacieho dôvodu podľa § 420 CSP je rozhodnutie vo veci samej alebo rozhodnutie, ktorým sa konanie končí.

11.2. Pokiaľ je dovolaním napadnuté uznesenie, ktorým odvolací súd zrušil uznesenie súdu prvej inštancie a vec mu vrátil na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, je zjavné, že sa nejedná o rozhodnutie vo veci samej, ani o rozhodnutie, ktorým sa konanie končí. V dôsledku zrušenia rozhodnutia súdu prvej inštancie odvolacím súdom a vrátenia veci na ďalšie konanie nie je vec právoplatne skončená a súd prvej inštancie znovu o nej koná a rozhoduje.

11.3. V súvislosti s podaným dovolaním žalovaného smerujúcim proti zrušujúcemu uzneseniu odvolacieho súdu, ktorým bola vrátená vec na ďalšie konanie dovolací súd poukazuje taktiež na

rozhodnutie č. R 19/2017 uverejnené v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu Slovenskej republiky a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky 3/2017, ktorého právna veta znie: „Dovolanie proti uzneseniu, ktorým odvolací súd zrušil rozhodnutie súdu prvej inštancie a vec mu vrátil na ďalšie konanie, nie je rozhodnutím odvolacieho súdu vo veci samej, ani rozhodnutím, ktorým sa konanie končí, proti ktorým je dovolanie prípustné v zmysle ustanovenia § 420 Civilného sporového poriadku.“

12. Napokon dovolací súd zdôrazňuje, že samotná povaha uznesenia odvolacieho súdu o zrušení rozhodnutia súdu prvej inštancie a vrátení veci tomuto súdu na ďalšie konanie, otvára strane sporu možnosť v pokračujúcom konaní uplatniť všetky svoje procesné práva, vrátane právnej argumentácie (právna stránka veci) a práv na využitie riadnych, prípadne aj mimoriadnych opravných prostriedkov.

13. Žalovaný vyvodzoval prípustnosť dovolania aj z § 421 ods. 1 CSP (písm. a), c)). Podľa tohto ustanovenia dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, b) ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

14. V zmysle § 421 ods. 1 písm. a) až c) CSP je dovolanie prípustné iba proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým odvolací súd potvrdil alebo zmenil rozhodnutie súdu prvej inštancie. Z citovaného ustanovenia prípustnosť dovolania proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorý zrušil rozhodnutie súdu prvej inštancie, nevyplýva.

14.1. Žalovaný dovolaním napadol uznesenie, ktorým odvolací súd zrušil rozsudok súdu prvej inštancie, ktorým súd prvej inštancie zamietol žalobu žalobcu voči žalovanému. Uznesenie, ktorým odvolací súd zrušil rozhodnutie súdu prvej inštancie, nie je rozhodnutím odvolacieho súdu potvrdzujúcim alebo zmeňujúcim rozhodnutie súdu prvej inštancie (viď aj publikáciu Civilný sporový poriadok, Komentár, C. H. Beck, Praha, 2016, str. 1380 a 1381, pozri aj sp. zn. 4Cdo/97/2019, 3Cdo/116/2019, 2Cdo/144/2018).

15. Vychádzajúc z uvedeného dovolací súd uzatvára, že proti uzneseniu odvolacieho súdu, ktorým bolo zrušené rozhodnutie súdu prvej inštancie, nie je dovolanie podľa § 420 a § 421 ods. 1 CSP prípustné. Dovolací súd preto procesne neprípustné dovolanie odmietol podľa § 447 písm. c) CSP bez skúmania, či v konaní došlo k dovolateľom namietaným dovolacím dôvodom.

16. Žalobca bol v dovolacom konaní úspešný, preto mu dovolací súd na základe ustanovenia § 453 ods. 1 CSP s použitím § 255 ods. 1 CSP priznal nárok na náhradu trov dovolacieho konania voči žalovanému v plnom rozsahu.

17. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.